

UNIVERSITY OF NICOSIA

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

PSYM-631 DL: ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Κωδικός Μαθήματος PSYM-631DL	Τίτλος Μαθήματος Ψυχοπαθολογία του Παιδιού	Διδακτικές Μονάδες 3 Credits 10 ECTS
Τμήμα Ψυχολογίας	Εξάμηνο	Προαπαιτούμενα Μαθήματα Κανένα
Τύπος Μαθήματος Επιλεγόμενο		Γλώσσα Διεξαγωγής Μαθήματος Ελληνικά
Επίπεδο Σπουδών Μεταπτυχιακό	Έτος Σπουδών 1 ^ο – 2 ^ο	Μέθοδος Παράδοσης Εξ Αποστάσεως

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα αποσκοπεί στη διερεύνηση του επιστημονικού πεδίου της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας και εστιάζεται στη μελέτη και κατανόηση της αιτιολογίας, συμπτωματολογίας επιδημιολογίας, και θεραπείας ενός ευρέως φάσματος ψυχικών διαταραχών της παιδικής και εφηβικής ηλικίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο η ύπαρξη κάποιας διαταραχής επηρεάζει την αναπτυξιακή πορεία του ατόμου.

Περιεχόμενο μαθήματος

1. Θεωρητικές Προσεγγίσεις Ψυχοπαθολογικής Ανάπτυξης
2. Διάγνωση, Αξιολόγηση και θεραπευτική Παρέμβαση
3. Αγχώδεις Διαταραχές
4. Διαταραχές Διάθεσης (Κατάθλιψη, Διπολική Διαταραχή)
5. Διαταραχή Διαγωγής
6. Εναντιωτική Προκλητική Διαταραχή
7. Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ)
8. Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές (Αυτιστική, Asperger, Rett, Παιδική Αποδιοργανωτική Διαταραχή)
9. Παιδική Σχιζοφρένια
10. Διαταραχές Δεσμού
11. Διαταραχή Ταυτότητας Φύλου

Στόχοι μαθήματος

Το μάθημα αποσκοπεί στη διερεύνηση του επιστημονικού πεδίου της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας και εστιάζεται στη μελέτη και κατανόηση της αιτιολογίας, συμπτωματολογίας επιδημιολογίας, και θεραπείας ενός ευρέως φάσματος ψυχικών διαταραχών της παιδικής και εφηβικής ηλικίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο η ύπαρξη κάποιας διαταραχής επηρεάζει την αναπτυξιακή πορεία του ατόμου.

Το μάθημα στοχεύει ο/η φοιτητής/τρια να γνωρίσει:

1. τις κυριότερες συμπεριφορικές και συναισθηματικές διαταραχές που μπορεί να αντιμετωπιστούν στο σχολείο.
2. την έρευνα που στηρίζει την παρουσία αυτών των διαγνωστικών οντοτήτων.
3. ερευνητικά στοιχειοθετημένα παρεμβατικά προγράμματα που μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή στο σχολικό χώρο.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Οι φοιτητές/φοιτήτριες αναμένεται:

1. Να κατανοήσουν τη συμπτωματολογία των ψυχικών διαταραχών της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.
2. Να αντιληφθούν τη διαφοροδιάγνωση της κάθε ψυχικής διαταραχής της παιδικής και εφηβικής ηλικίας και να ασκηθούν σε δεξιότητες διαφοροδιάγνωσης μεταξύ των διαταραχών που παρουσιάζουν όμοια συμπτωματολογία.
3. Να γνωρίσουν τη συνοσηρότητα κάθε ψυχικής διαταραχής της παιδικής και εφηβικής ηλικίας και να αντιληφθούν την επίδραση που έχει η συνοσηρότητα στη θεραπευτική αντιμετώπιση.
4. Να γνωρίσουν την επιδημιολογία της κάθε ψυχικής διαταραχής της παιδικής και εφηβικής ηλικίας σε σχέση με τις παραμέτρους που συνδέονται με την επιδημιολογία.
5. Να εμβαθύνουν στην αιτιολογία κάθε ψυχικής διαταραχής της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.
6. Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της πρόληψης συγκεκριμένων μορφών παιδικής ψυχοπαθολογίας και να εμβαθύνουν σε παράγοντες που συμβάλλουν στην πρόληψη.
7. Να γνωρίσουν τα ερευνητικά στοιχειοθετημένα παρεμβατικά προγράμματα για την κάθε μια από τις ψυχικές διαταραχές της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.
8. Να συνειδητοποιήσουν το ρόλο του εκπαιδευτικού στον εντοπισμό παιδιών με κλινικής μορφής συμπτωματολογία και στη μεθοδολογικά ενδεδειγμένη παρέμβαση από μέρους του με γνώμονα την ψυχική υγεία του κάθε παιδιού.
9. Να προσεγγίζουν κριτικά άρθρα που παρουσιάζουν αποτελέσματα έρευνας

στην παιδική ψυχοπαθολογία και να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα ευρήματα των ερευνών στην εκπαιδευτική πρακτική τους.

Μαθησιακές δραστηριότητες/διδασκτικές μέθοδοι

Διαδίκτυακή παρουσίαση, ατομική εργασία, ατομική καθοδήγηση, ανάλυση μελετών περίπτωσης, οπτικογραφημένα προγράμματα.

Διδακτικό εγχειρίδιο

Τίτλος	Συγγραφέας	Εκδόσεις	Χρονολογία
Εξελικτική Ψυχοπαθολογία. Μια αναπτυξιακή προσέγγιση	Wilmshurst, L., Επιμέλεια Η. Μπεζεβέγκης	Αθήνα: Gutenberg	2011

Υποστηρικτική Βιβλιογραφία (Προαιρετική)

Anastassiou-Hadjicharalambous, X, & Warden, D. (2008). Cognitive and Affective Perspective-taking in Conduct-disordered Children High and Low on Unemotional Traits. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 2: 16.

Anastassiou-Hadjicharalambous, X, & Warden, D. (2008). Physiologically-Indexed and Self-Perceived Affective Empathy in Conduct-Disordered Children High and Low on Callous-Unemotional Traits. (2008) *Child Psychiatry and Human Development*, 39(4), 503-517.

Anastassiou-Hadjicharalambous, X. & Essau, C., (in press) Conduct Disorder and Oppositional Defiant Disorder: A Case Study. To appear in A.S. Davis (ed.), *Psychopathology of Childhood and Adolescence: A Neuropsychological Approach*. Springer Publishing.

Anastassiou-Hadjicharalambous, X. (2009) Social Phobia in Children and Adolescents. In C.P. Axelby (Ed.), *Social Phobia: Etiology, Diagnosis and Treatment* (pp159-174). Nova Science Publisher, Inc.

Anastassiou-Hadjicharalambous, X. (2012) Pediatric Psychosis: Diagnosis, Developmental Trajectories, Causes & Treatment. In X. Anastassiou-Hadjicharalambous (Ed.) *Psychosis: Causes, Diagnosis and Treatment*. Nova Science Publisher, Inc.

- Bailey, A., Phillips, W., & Rutter, M. (1996). Autism: Towards an integration of clinical, genetic, neuropsychological, and neurobiological perspectives. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37, 89-126.
- Barkley, R. (1998). Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. In E. Mash & R. Barkley (Eds.), *Treatment of childhood disorders (2nd Edition)* (pp. 55-110). New York: Guilford Press.
- Barkley, R. A. (1997). Behavioral inhibition, sustained attention, and executive functions: Constructing a unifying theory of ADHD. *Psychological Bulletin*, 121, 65-94.
- Beardslee, W.R., Versage, E.M., Wright, E.J., Salt, P., Rothberg, P.C., Drezner, K., & Gladstone, T.R.G. (1997). Examination of preventive interventions for families with depression: Evidence of change. *Development and Psychopathology*, 9, 109-130.
- Bloomquist, M. L. (2006). *Skills Training for Children with Behavioral Problems. A Parent and Practitioner Guidebook*. The Guilford Press.
- Brooks, R., Goldstein, S (2002) *Raising Resilient Children: Fostering Strength, Hope, and Optimism in Your Child*. McGraw-Hill. ISBN13: 9780809297658 ISBN: 0809297655.
- Carter, A., Pauls, D., & Leckman, J. (1995). The development of obsessionality: Continuities and discontinuities. In D. Cicchetti & D. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology (Volume 2: Risk, disorder, and adaptation)* (pp. 609-632). New York: John Wiley & Sons.
- Cicchetti, D. & Toth, S.L. (1998). The development of depression in children and adolescents. *American Psychologist*, 53, 221-241.
- Cicchetti, D. A., Rogosch, F. A., & Toth, S. L. (1994). A developmental psychopathology perspective on depression in children and adolescents. In W. R. Reynolds & H. F. Johnston (Eds.), *Handbook of depression in children and adolescents*. New York: Plenum
- Cicchetti, D., & Cannon, T. D. (1999). Neurodevelopmental processes in the ontogenesis and epigenesis of psychopathology, *Development and Psychopathology*, 11, 375-393.
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Campbell, S. B. (2000). Complex patterns of influence: Risk and protective factors. *Developmental Psychopathology and Family process: Theory, Research, and Clinical Implications* (pp. 124-151). New York: Guilford Press
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Campbell, S. B. (2000). Identifying the dynamic processes underlying the development of psychopathology. *Developmental*

- Psychopathology and Family process: Theory, Research, and Clinical Implications (pp. 34-55). New York: Guilford Press.
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Campbell, S. B. (2000). Pathways in development. *Developmental Psychopathology and Family process: Theory, Research, and Clinical Implications* (pp. 94-123). New York: Guilford Press.
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Campbell, S. B. (2000). What is developmental psychopathology? *Developmental Psychopathology and Family process: Theory, Research, and Clinical Implications* (pp. 17-34). New York: Guilford Press.
- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-Text Revision, 4th ed. (DSM-IVTR), American Psychiatric Association.
- Essau, C., & Anastassiou-Hadjicharalambous, X. (2011) Conduct Disorder and Oppositional Defiant Disorder. In A.S. Davis (ed.), *The Handbook of Pediatric Neuropsychology*, Springer Publishing.
- Essau, C., & Anastassiou-Hadjicharalambous, X., Demetriou, C., & Pourseied, K. (in press) Cultural Factors and Anxiety in Children and Adolescents: Implications for Treatment. In C. Essau (ed.) & T. H. Ollendick (Eds.), *Treatment of Childhood and Adolescent Anxiety Disorders*. London: Wiley-Blackwell.
- Evans, D.E., Leckman, J.F., Carter, A., Reznick, J.S., Henshaw, D., King, R.A., & Pauls, D. (1997). Ritual, habit, and perfectionism: The prevalence and development of compulsive-like behavior in normal young children. *Child Development*, 68, 58-68.
- Gillberg, C. (1999). Neurodevelopmental processes and psychological functioning in autism. *Development and Psychopathology*, 11, 567-587.
- Goldstein, S. & Brooks, R. (2007) *Understanding and Managing Children's Classroom Behavior: Creating Sustainable, Resilient Classrooms*, 2nd Edition Wiley, John & Sons. ISBN: 978-0-471-74212-8
- Harrington, R., Rutter, M., & Fombonne, E., Developmental pathways in depression: Multiple meanings, antecedents, and endpoints. *Development and Psychopathology*, 1996, 8, 601-616.
- Κάκουρος, Ε & Μανιαδάκη, Κ. (2005) *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων-αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: τυπωθήτω.
- Keshavan, M. S., & Hogarty, G. E. (1999). Brain maturational processes and delayed onset of schizophrenia. *Development and Psychopathology*, 11, 525-543.
- Lahey, B. & Loeber, R. (1997). Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder, Oppositional Defiant Disorder, Conduct Disorder, and adult antisocial behavior: A life span

- perspective. In D. Stoff, J. Breiling, & J. Maser (Eds.), *Handbook of antisocial behavior* (pp. 51-59). New York: John Wiley & Sons.
- Lynam, D.R. (1996). Early identification of chronic offenders: Who is the fledgling psychopath? *Psychological Bulletin*, 120, 2, 209-234.
- Mayer. M.J. & Van Acker, R, Lochman, J.E., & Gresham, F.M. (2008) *Cognitive-Behavioral Interventions for Emotional and Behavioral Disorders: School-Based Practice*. The Guilford Press.
- Merrell, K. (2008) *Helping Students Overcome Depression and Anxiety, Second Edition: A Practical Guide*.
- Munoz, L. Anastassiou-Hadjicharalambous, X., (2011) Disinhibited Behaviors in Young Children: Relations with Impulsivity and Autonomic Psychophysiology. *Biological Psychology* 86 (3): 349-359.
- Ollendick & M. Hersen (Eds.), *Handbook of child psychopathology*, 3rd edition. (pp.269-289). New York: Plenum.
- Patterson, G. R., Forgatch, M. S., Yoerger, K. L., & Stoolmiller, M. (1998). Variables that initiate and maintain an early-onset trajectory for juvenile offending. *Development and psychopathology*, 10, 531-547.
- Seligman, M.E. (2007). *The Optimistic Child. A proven Program to Safeguard Children Against Depression and Build Lifelong Resilience*.
- Silverman, W.K. & Ginsburg, G. (1998). Anxiety disorders. In T.H. Ollendick & M. Hersen (Eds.), *Handbook of child psychopathology*, 3rd edition. (pp.239-268). New York: Plenum.
- Tannock, R. (1998). Attention deficit hyperactivity disorder: advances in cognitive, neurobiological, and genetic research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 39, 65-99.
- Taylor, E. (1999). Developmental neuropsychopathology of attention deficit and impulsiveness. *Development and Psychopathology*, 11, 607-628.
- Volkmar, F., Klin, A., & Cohen, D. (1997). Diagnosis and classification of autism and related conditions: Consensus and issues. In D. Cohen & F. Volkmar (Eds.), *Handbook of autism and pervasive developmental disorders* (2nd edition). New York: John Wiley & Sons.
- Volkmar, F., Klin, A., Schultz, R., Bronen, R., Marans, W., Sparrow, S., & Cohen, D. (1996). Asperger's Syndrome. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, 118-123.

- Walker, E.F., Neuman, C. C., Baum, K. et al. (1996). The developmental pathways to schizophrenia: Potential moderating effects of stress. *Development and Psychopathology*, 8, 647-665.
- Whalen, C. K., & Henker, B. (1999). The child with Attention-deficit/Hyperactivity Disorder in family contexts. In H. C. Quay & A. E. Hogan (Eds.), *Handbook of disruptive behavior disorders* (pp. 139-155). New York: Plenum.
- Wicks-Nelson, R. and Israel, A. (2012) *Behavior Disorders of Childhood*, 7th Edition, Prentice Hall.

Αξιολόγηση

Είδος Εργασίας
Δραστηριότητες/Ενεργητική Συμμετοχή
Μελέτη – Βιβλιογραφική Ανασκόπηση ή Μελέτη Περίπτωσης ή Εγχειρίδιο Παρεμβατικού Προγράμματος Πρόληψης/Θεραπευτικής Παρέμβασης
Τελική Εξέταση